

ИСТОЧНИК

ДУХОВНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЈЕТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНОГ СВЕШТЕНСТВА
У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

Год. XX.

Сарајево, 15. октобра 1906.

Бр. 16.

УРЕДНИК:

протосинђел **ИЛАРИОН РАДОНИЋ**, професор богословије.

ЗВАНИЧНО.

Епархијски црквени суд у Сарајеву.

Високопреосвештени АЕ. и Митрополит сарајевски господин *Николај* рукоположио је 1. окт. о. г. у храму св. апостола у Густовари, свршеног богослова *Васу Косорића*, за ђакона, а 8. окт. у богородичном храму сарајевском за презвитера. Сврш. богослова *Саву Ристића* пак рукоположио је 8. окт. за ђакона, а 15. окт. такође у богородичном храму сарајевском за презвитера. Косорић је одређен за администратора парохије у Соколовићима, а Ристић у Варешу.

НЕЗВАНИЧНО.

Чудеса Пресвете Богородице.

Пише: Дионисије Миковић, игуман.

(Наставак.)

О, српски родитељи, усадите у срца своја поуку руских царских родитеља, па нећете имати потребе, да се задужујете, имање залажете и продајете за помодно и туђе одијело своје и дјеце своје!

О, српска браћо, клоните се тога, да се на вас не примјену ријечи премудрога Соломона: „Људи, докле ћете љубити лудост?“¹⁾

А ви сестре Српкиње! радите и својима рукама израђујте за себе и породицу своју наше српско народно одијело, да не наиђе на вас од Господа „погибао ненадна“²⁾, да не будете, као раскућнице и

¹⁾ Солом. 1, 22.

²⁾ Псал. Давидов 35, 8.

лењивице, које обара и брише с лица земље праведна срџба Господа „сотворшаго небо и земљу“.

О, молим вас љубављу братском: „Нека буде јако срџе ваше“¹⁾. и према народном одијелу српском скромном, па ће вам доликовати молитва Господу: „*Ти си заклон мој, Ти ме чуваш од тјескобе*“;²⁾ јер ће обилност у дому српском, сложном, побожном и радином свједочити о неограниченој љубави и милости Божјој!

О, не будимо несмислени и непријатељи свог напретка и добре будућности, па ће вам и Господ помоћи и испунити: *благаа желаниа срџца*, — јер: *много невоље има праведник, али га од свијех избавља Господ*³⁾.

А и какво би одијело могло бити Србину и српчету милије од оног, што му направи мајчина или сестринска рука?!

А угледајте се сестре на пресвету Богородицу! Она је својим рукама израђивала одијело за Првијенца небесног: Христа Бога нашег! И хаљини и појасу, дјелу пресветих руку Њених, и данас се свијет задивљује, клања и слави и пред њима болесници оздрављење налазе!

Прођите умнијем очима по повјесници цркве наше православне. и повјесници свјетској, па ћете се освједочити: да радљиве жене подигосе и прославише у Богу и народу себе и род свој; а кад се зауставите на нашој српској повјесници видјећете, како су похвално радиле и српске царице: Јелена и Милица, и још многе друге великашице наше, које радом својим род задужише и дивни споменик себи подигосе у благодарном срџу српства кроз све вијекове!

А да оне нијесу радиле, не би их света црква наша благосиљала, ни лијена пјесма наша славила; и неби се Анђелија, деспотица наша, посветила. А за тијем, уресом и поносом историје женскиња нашег, повела се и опет једна Милица, рода туђинског, али душе побожне, срџа племенитог а супруга узданице српске и насљедника пријестола⁴⁾. И она, као и царица Милица некад, окупља дјевојке српске сиромашне и сиротне, и учи их раду и с њима ради тихо и скромно, од зориног мрака до густога мрака. Па кад би ви сестре, које се китите називом: „госпође и госпођице“, — као и неке туђинке, потрошиле јутро на бјелилу и на руменилу; дан на спавању, а ноћ на прошетњу, ваше би вас господство понизило: *као оне које слазе у јаму*;⁵⁾ и у дан наплате трудова завиђеле би вашим сиромашним а радишним сестрама као мрак и друштво његово свјетлости небесној никад неугасивој.

¹⁾ Псал. Давидов 31, 24.

²⁾ Псал. Давидов 32, 7.

³⁾ Псал. 34, 19.

⁴⁾ Ово се односи на Н. В. црногорску престолонашљедниковицу. Г писац је наиме поданик Црне Горе.

⁵⁾ Солом. 1, 12.

А и шта би вам она бијело-румена прашина на образу вашем часном?!

Никад отров тај не употријебише ни Божје угоднице, којим се молитвама утјечемо да нам милост у Бога испросе, ни наше народне великашице. с којима се оправдано, пред образом и поносом свијета дичимо и поносимо. И зар није српкиња љепше опојана и од бијеле латинке; а за Србина лице одгојила, на чему јој завиде и саме „буле грлобеле“?

И зар би се могле начинити да сте љепше, него што вас даде благи и добри Бог?

Па шта би вам оне високе огрлице, кад знате, да су их измислиле болеснице од „гланда“ у врату да с њима болијест прикривају?! И шта би вам они „бустићи“ преко здравог живота вашег, кад знате, да су га изнашле криве болеснице од „раките“ да се с њим исправљају? Вељу, што би вам све то, кад би прашком госпоцко лице брљале и тровале; „коларом“ бијело грло притискале, а „бустићем“ слободу зрака ускраћивале и болест на себе наносиле?! Али не роди Србину и Српству Српкиња „модарка и помодарка“, Милоша ни Марка, ни оно дивно завидно и поштовано коло јунака прошлости тужне а славне, ни будућности жељене пунаном надом окићене и изгледане!

„Мода“ та туђинска, неби доликовала вама као ни издајничким прсима петрахиљ освећени.

И с „модом“ том и љенивошћу, гријешиле би ви Богу, Српству и савјести својој и примијенили би вам се оправдано стихови пјесме наше народне:

»Зло чинила Ђурова Јерина,
Зло чинила горе дочекала!«

Нека вас Господ сачува од бруке и грдила тог!

Нека нам свагда буде на памети поука царских руских родитеља шћери Јелени, па сви, и *цареви земаљски, кнезови и све судије земаљске, момци и дјевојке, мушко и женско, старци и дјеца, хвалимо име Господње; јер је само Његово име узвишено; слава Његова на земљи и на небу*¹⁾. И пјевајмо пресветој Богородици покровитељици нашој: При-тице́мъ лю́діе кѣ́ тѣхѡмъ семѣ́ и дѣ́бромъ приста́нищѣ́, скорой по́мощницѣ́, готѡ́вомъ ѡ́ тѣпломъ спасенію, покрѡ́вѣ́ Дѣ́вѣ: скорѡ́мъ на моли́твѣ́, ѡ́ потщѣ́мъ на пока́нїе: ѡ́сточаетъ ко́ намъ нево́схва́тныа́ милости пречиста́а Богородица, предка́рлетъ на по́мощъ, ѡ́ ѡ́збавлетъ ѡ́ великихъ вѣ́дѣ́ ѡ́ зѡ́лѣ́, благона́вныа́ и Богово́щныа́ раба́ своѡ́. (Конд. гл. 8, 22 окт).

(Наставиће се.)

¹⁾ Псал. Давидов 148, 11, 12, 13.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

Реч на успеније Богородице.

(по руском.)

Побожни слушаоци!

Ми данас славимо успеније пресвете Богородице или — јасније да се изразим — успомену на дан смрти Пресвете Мајке Божје, а с тим ми уједно славимо и црквену славу нашу, јер је црква ова посвећена преславном успенију Богородичином.

На данашњи је дан пресвета Богородица завршила земаљски живот Свој и као свака друга смртна окусила смрт. Али смрт та Њезина није дуго потрајала. Трећег дана устала је она жива из гроба Свога, који је био у врту гетсиманском, па се с телом Својим узнела Сину Свом и Богу у живот вечни, живот бесмртни, и од дана тога оживи Она већ — као небеска царица — у божанственој слави и бесконачном блаженству праведника.

Ово, што рекох, сведочи јасно, да се човечји живот не завршује смрћу. Смрт нам само отвара врата за други, будући и вечни живот, који нас чека и који ће неминовно наступити одмах после општег васкрсења мртвих. Па хајде сад да размислимо малко, шта је то живот будућег вијека, и у каквом ће стању људи бити после општег васкрсења мртвих!

Будући век није то исто што и век садањи! Живот је овде кратак, тамо вечан; овде смртан, тамо бесмртан; овде — на земљи — вештаствен, тамо духовни! Тамо неће бити бриге за јело, за пиће, за одећу, за стан; тамо неће бити младости и старости; неће бити страсти и похота телесних, него ће сви живети као дуси — бес-телесни; тамо неће бити телесних болести и смрти. Св. еванђеље о том овако говори: „они, који се удостоје да добију онај век и васкрсење из мртвих, ништа ће се женити ни удавати, ништа ће моћи више умрети, јер су као анђели (Лук. XX., 35, 36). А св. Јован Богослов описује будући живот овим речима: *више неће огладнети ни ожеднити, и смрти више неће бити ни болести, јер прво прође* (Откр. XXI. 4). Тако ће се ето разликовати век будући од века садашњега!

Што се тиче стања, у ком ће се људи налазити после општег васкрсења, оно ће бити двојако; двојако: према томе, како су људи провели свој живот на земљи: биће дакле, стање *праведника* и стање *грешника*. Св. ап. Павле вели: „*сви се имамо јавити на суду Христову, да примимо сваки, што је у телу чинио: или добро или зло* (II. Кор. V, 10). А Исус Христос преставаљајући нам слику страшног суда вели, да ће тада поделити све људе на два табора: с десне стране ће по-

ставити праведнике, које ће назвати благословенима и учиниће их наследницима царства, а с леве стране грешнике, које ће назвати проклетима и које ће осудити с ђаволом. А кад Свој праведни суд заврши *ови ће т. ј. грешници поћи у муку вечну, а праведници у живот вечни* (Мт. XXV., 46).

И тако ће блажени бити праведници, људи побожни и добри, блажени ће бити они који су овај времени живот провели у добрим делима, који су истински веровали у Господа нашег Исуса Христа, одани били светој Цркви Божјој, који су ревно похађали храмове Господње, прилежно се молили Богу, који су чували чистоту и уздржљивост, били милостиви и чинили добро ближњима, и који су се — живећи у сујетном овом свету, — свагда сећали часа самртнога и очекивали и блага... будућа, небесна, вечна. Такви ће бити блажени!

А у чем ће се састојати то блаженство праведника?

Они ће живети далеко боље, него што су живели праоци наши у рају! Зато се блаженство и зове рајем небеским! — Они ће живети много боље него цареви у својим палачама! Зато се блаженство и зове царством Божјим! Св. Писмо каже, да се блаженство праведника не да ни појмити ни описати! „*Око није видело, вели он, и ухо није чуло, и у срце човеку није дошло оно, што је Бог приправио онима, који Га љубе.* (I. Кор. II. 9). О, какво је блажено стање праведника! Они ће вечно живети, они ће вечно становати у рају небесном, у царству Божјем, ... са ангелима, ... са Христом! „*Праведници ће до века живети*“, каже св. Писмо (Приче 4, 15). Они ће вечно гледати славу Божју и посматрати лепоту Господњу, и обасјани светлошћу славе божанствене и сами ће засјати као сунце у царству Оца њиховога (Мт. VIII., 46).

Напротив, стање грешника биће ужасно! А ко су ти грешници? Они, који нису веровали у Господа Исуса Христа, који Га нису љубили, ни тражили оправдања у Његовим спасоносним и божанственим заслугама; они, који су бегали од цркве и они, који су се усуђивали да је осуђују и поричу; они, који су одбацујући св. Божји закон вршили вољу поквареног и развраћеног срца свог; они, који су светски живот свој провели у сујети, расејаности и телесној нечистоћи. Они, који су себе омрачили злбом, пакошћу, завишћу, преваром, отимањем, непоштовањем родитеља, непокорношћу власти, и који се после учињених грехова нису обраћали Богу, да покајањем и причешћем светог тела и крви Христове очисте и спасу душу своју. *Сви ће ови грешници погинути* (Псал. XXXVI., 19)! После суда Божјег биће они одведени у пакао, у место вечне муке. Пакао, ух! знате шта је? Пакао је таква страшна тамница, у којој грешници неће нигда видети Бога,

ни чути милостивог гласа Његовог, и из које се нигда избавити неће. Пакао је такво страшно место, где ће грешници вечито пребивати заједно с ђаволима, и ту се с њима мучити и страдати; место, где се црна тама нигда разгалити неће, где се жестоки огањ нигда гасити неће, и где *плач и шкрицање зуба* нигда престати неће! Стање грешника у паклу биће тако ужасно, да св. Писмо будући њихов живот и не зове животом, но *другом вечном смрћу* (Откр. XX., 14).

Чусте ли сада, браћо, каква ће бити страшна и ужасна судбина грешника у будућем животу, и на против каква ће дивна и блажена бити судба праведника?! О па љубимо Бога и цркву; с вером притичимо Спаситељу нашем Исусу Христу, молимо Му се и кајмо се! — будимо добри, честити, милостиви; гнушајмо се и гадимо се од греха и порочног живота, да и ми за навек не погинемо с грешницима, већ да с праведницима добијемо царство небеско, кога нека нас удостоји најправеднији Судија — Господ наш Исус Христос, молитвама и заступањем Пресвете, Пречисте и Преблагословене Матере Његове, Владичице, Богородице и Приснодјеве Марије, којој нека буде вечна слава и поклоњење наше, амин!

Изговорио у осечкој цркви 15. августа 1906.

Протојереј *Лазар Богдановић*
парох.

Старозавјетна пророштва код св. новозавјетнијех писаца.

Петроније Станојевић, адм. парохије.

Бањци (Далмација).

(Свршетак.)

Бјеше међу ученицима Христовијем један, по имену Јуда Искариотски. Као што је познато, овај се одрече Христа и потпоможе Његовијем непријатељима, да га погубе. И ово је у Старом Завјету претсказано са ријечима: »Који са Мном хљеб једе, подиже пету своју на Ме.«¹⁾

Код Јов. дјев. 13, 18.

Исти овај ученик, издајник, предаде Христа за 30 сребрењака Његовијем непријатељима. Тим је и незнајући извршио односно старозавјетно пророштво²⁾.

Код Мат. 27, 9—10.

Јуда се покаје за издајство, поврати новце и удави се. Тад му кућа опусте, а на мјесто његово би изабран други за апостола. Ово све би сходно пророштву: »Нека буду дани његови кратки и власт његову нека добије други.«³⁾

¹⁾ Пс. 41, 9.

²⁾ Јер. гл. 32; Зах. 11, 12, 13.

³⁾ Пс. 109, 8, 9.

Дјела Ап. I. 20.

Кад су војници дошли да ухвате Христа, разбјегоше Му се ученици. И то би сходно пророштву: »Мачу, устани на пастира Мојега и на човјека друга Мојега, говори Господ над војскама, удари на пастира и овце ће се разбјећи.«⁴⁾

Матт. 26, 31.

»Зашто се буне незнабошци и народи измишљају празне ријечи?

Састаше се цареви земаљски и кнезови се сабраше уједно на Господа и на Христа Његова?⁵⁾

Ово се пророштво збило при осуди Христа на смрт.

Приведено је од Луке у Дјел. Ап. 4, 25—26.

»Као овца на заклање одведе се и нијем као јагње пред онијем, који га стриже, тако не отвори уста Својијех.

У Његовом понижењу укиде се суд Његов. А род Његов ко ће исказати? Јер се Његов живот узима од земље.⁶⁾

Дјел. Ап. 8, 32, 33.

»Ружења онијех, који Тебе руже, падоше на ме.«⁷⁾

Рим. 15, 3

Кад су Исуса тражили да Га поведу на смрт, Он се предао онима, који су га тражили, рекавши: »Пустите ове, т. ј. Његове ученике, да иду«. То је сходно пророштву, које говораше: »Не изгубих ни једнога од онијех које си Ми предао«.

Јов. Јеван. 18, 9.

Исус је Христос разапет био међу два злочинца. За ове се молио прије, него је издахнуо. О овом је пророковано: »Дао је душу Своју на смрт и би метнут међу злочинце и Сам носи гријехе многих и за злочинце се моли.«⁸⁾

Марк. 15, 28.

Војници, који су разапели Исуса, раздијелише Његове хаљине међу собом, а за доламу бацише коцку. О овом је слично пророштво у Стар. Завјету.⁹⁾

Јов. Јеван. 19, 24.

Да би разапети разбојници на крсту и Исус прије умрли, те да им не би тјелеса на крсту остала у суботу, која бијаше велики дан, Јевреји молише, да им пребију голени. То им се допусти, и војници двојици разбојника пребише голени, јер не бијаху још умрли, а Исусу не пребише, јер бијаше већ мртав. То би предвиђено од пророка, који рече: »Кост Његова, да се не преломи.«¹⁰⁾

Јов. Јеванђ. 19, 36

Војници погледаше у Исуса, да виде, је ли умро и виђеше, да је умро. С тога Му не пребише голени. О овом је пророковато: »Погледаше Оног, Кога прободоше.«¹¹⁾

Јов. 19, 37.

⁴⁾ Зах. 13, 7.

⁵⁾ Пс. 2, 1—2.

⁶⁾ Ис. 53, 1—12.

⁷⁾ Пс. 69, 9.

⁸⁾ Пс. 53, 12.

⁹⁾ Пс. 22, 18.

¹⁰⁾ П. Мојс. 12, 46.

¹¹⁾ Зах. 12, 10.

Исус је Христос ускрсно из мртвих. О овом највећем догађају у свијету посвједочено је у старом завјету, као што је посвједочено и од новозавјетних писаца. Пророк Давид пише: »Нећеш дати, да светац Твој види трухлост.«¹²⁾

Дјела Ап. 2, 27.

Пророк Осија претсказао је такођер ово са ријечима: »Гдје је смрти погибао Твоја?«¹³⁾

Наведено од св. ап. Павла у *посл. Кор. I. гл. 15 ст. 54* са ријечима: »Побједа прождрије смрт.«

Четрдесетог дана по ускрснућу Своме Господ се вознесе на небо. О овом је претсказано са ријечима: »Изипавши на висину, заплијенио си плијен и даде даре људима.«¹⁴⁾

И ово пророштво приведено је у Новом Завјету од св. ап. Павла у *посл. Еф. 4, 8*. У истом се претсказује и шаљање св. Духа.

Господ ће Исус доћи још једном на овај свијет, да суди свима живим и мртвим. О овом се такође казује у Старом Завјету. Исаија пише: »Затрешћу небо и земља ће се покренути са својега мјеста од јарости Господа над војскама.«¹⁵⁾

Јевр. 12, 26.

»Гле, ја ћу створити нова небеса и нову земљу и што је прије било, неће се помињати, нити ће на ум долазити.«¹⁶⁾

II. посл. Пешр. гл. 3, ст. 7, 13.

На ово се односи пророштво Енохово, споменуто од св. ап. Јуде у *ст. 14*:

»Гле иде Господ с хиљадама анђела Својијех.

Да учини суд свима.«

Још се на ово односе пророштва:

»Господ ће судити народу Својему.«¹⁷⁾

Јевр. 10, 30.

Први човјек Адам постаде у тјелесном животу, а пошљедњи Адам у духу који оживљује.

II. Кор. 15, 45.

Ако с Њим умријесмо, то ћемо с Њим и оживљети.

II. Тим. 2, 11.

Пророштва односно св. апостола.

Св. пророк Јоило прориче: »Излићу Дух Свој на свако тијело и прорицаће синови ваши и кћери ваше, старци ће ваши сањати сне, младићи ће ваши виђати утваре.«¹⁸⁾

Дјел. Ап. гл. 2, ст. 17, 23.

Како су красне ноге онијех, који доносе гласе за мир, који доносе глас за добро.«¹⁹⁾

Рим. 10, 15.

¹²⁾ Пс. 16, 10.

¹³⁾ Осија 13, 14.

¹⁴⁾ Пс. 68, 18.

¹⁵⁾ П. Сам. 22, 3.

¹⁶⁾ Ис. 65, 17.

¹⁷⁾ V. Мојс. 32, 26.

¹⁸⁾ Јоило 2, 28.

¹⁹⁾ Ис. 52, 7.

Исаија пише: »Господе, ко вјерова нашему проповиједању?«²⁰⁾

Рим. 10, 16.

О Јеврејима.

Авраам и Сара бијаху без дјеце и Бог ипак рече Аврааму: »Поставих те оца многијем народима«; а Сари: »Развесели се пероткињо, која не рађаш; прокликни и повичи ти, која не трпиш муке порођаја, јер пуста има много више дјеце, него ли она, која има мужа.«²¹⁾

Рим. 4, 17; *Гал.* 4, 27.

О невјерним Јеврејима и о тврдоглавству истих.

И ако је Мојсеј толико чудеса учинио пред Фараоном, овај не повјерова у њега, као Божјег човјека и посланика. Такав бијаше дио Јевреја већи и у вријеме пребивања Исуса Христа на земљи и Његових апостола. Због њихова тврдоглавства и невјерства много их је корио Исус и апостоли. Али они осташе у свом тврдоглавству и невјерству до данашњег дана. То су предвиђали и св. пророци. Св. пророк Исаија говори: »Ушима ћете чути и нећете разумјети и очима ћете гледати и нећете виђети.

Јер је одрвенило срце овијех људи и ушима тешко чују и очи су своје затворили, да како не виде очима и ушима не чују и срцем не разумију и не обрате се, да их исцијелим.«²²⁾

Мат. 13, 14, 15; *Јов.* 12, 40; *Дјел. Ап.* 28, 26—27; *Рим.* 11, 8—10; *Јевр.* 3, 7—11.

»Другијем језицима и другијем уснама говорићу народу овоме и ни тако Ме неће послушати, говори Господ.«

И. Кор. 14, 21.

»Ваздан пружа руке Своје к народу, који не да, да му се каже и одговара на супрот.«²³⁾

Рим. 10, 21.

Видите, немарљиви и чудите се и нек вас нестане; јер Ја чиним дјело у дане ваше, дјело, које нећете вјеровати, ако вам ко усказује.«²⁴⁾

Дјел. Ап. 13, 41.

О вјери, праведнику, оправдању вјером, остатку, који ће се спасити и незнабоштву.

О Исусу је пророковато: »Који Га год вјерује, неће се постидјети «²⁵⁾

Рим. 10, 11.

Виши дио Јевреја мислио је, да ће се човјек оправдати пред Богом тачним вршењем обредног закона, не обзирући се на дух закона. Св. апостоли учили су, да ће се човјек оправдати пред Богом вјером и творењем добрих дјела.

О оправдању вјером претсказано је ријечима: »Ко ће изићи на небо? то јест, да сведе Христа; или, ко ће саћи у бездан? то јест, да изведе Христа из мртвијех? То да не речеш у срцу свом, јер се за ово хоће вјера.

²⁰⁾ Ис. 53, 1.

²¹⁾ Ис. 54, 1.

²²⁾ Ис. 6, 9—10.

²³⁾ Ис. 65, 1.

²⁴⁾ Авак. 1, 5.

²⁵⁾ Ис. 2, 12.

Онима, који мишљаху, да се човјек може оправдати само тачним вршењем закона, речено је: »Који човјек то чини, живљеће у том.«²⁶⁾

Рим. 10, 5—6.

Који су год од дјела закона, под клетвом су, јер је писано: »Проклет сваки, који не остане у свему што је написано у књизи законској, да чини.«²⁷⁾

Гал. 2, 10.

Христос нас је искупио од клетве законске, поставши за нас клетва; јер је писано: »Проклет сваки који виси на дрвету.«²⁸⁾

Гал. 2, 13.

О праведнику речено је: »Праведник ће од вјере жив бити.«²⁹⁾

Рим. 1, 17.

Бог је позвао све Јевреје, да се спасу, али их се мало спасло. О онијем, који ће се спасти, сиomiње старозавјетно писмо, говорећи: »Ако буде број синова израиљевих као пјесак морски, остатак ће се спасти«³⁰⁾ и још: »Да нам није Господ Саваот оставио сјемења, онда би смо били као Содом и Гомор «³¹⁾

Рим. 9, 27, 29.

»По том ћу се вратити и сазидаћу дом Израиљев, који је пао и његове развалине поправићу и подигнућу га «

Дјела Ап. 15, 10.

Бог је обећао Израиљу, да ће га бити више од пјеска морског и звијезда небеских. Пошто се само мали дио од њих спасао, недостатак требало је накнадити, да буде онијех, који се спасавају, колико се обећало било, да ће бити Јевреја (као што би их и било, да су сви повјеровали). Тај недостатак требало је узети из незнабожаца, који повјероваше и тим се пред Богом оправдаше. Овијем хтједе Бог укорити и управ, као што рече св. ап. Павле, по својој бесконачној премудрости и милости раздражити оне Јевреје, који не повјероваше, да повјерују и спасе се.

Амо се односе пророштва: »Назваћу народ Својим, који није Мој народ и нељубазницу љубазницом.«

»Ви нијесте Мој народ: Тако ће се назвати синови Бога живога.«³²⁾

Рим. 9, 25, 26.

Нађоше Ме, који Ме не траже, и јавих се онима, који заме не питају.«³³⁾

Рим. 10, 20.

»Којима се не јави за Њега, видјеће и који не чуше, разумјеће.«³⁴⁾

Рим. 15, 21.

»Тако Ми живота, говори Господ, поклоните Ми се свако кољено и сваки језик славиће Бога «³⁵⁾

Рим. 14, 11.

²⁶⁾ V. Мојс. 11, 27.

²⁷⁾ Ibidem 28.

²⁸⁾ Гб. 21, 23.

²⁹⁾ Авак. 2, 4.

³⁰⁾ Ис. 20, 22.

³¹⁾ Ис. 1, 9.

³²⁾ Сам. II, 22, 44.

³³⁾ Ис. 65, 1.

³⁴⁾ Пс. 22, 27.

³⁵⁾ Пс. 86, 9.

»Ја ћу вас раздражити, не Својијем народом, неразумнијем народом срдићу вас.«

Рим. 10, 19.

»Камен, који одбацише зидари, поста глава од угла.«³⁶⁾

Мат. 21, 42; *Марк.* 12, 10.

Бог је оправдао вјером незнабожце, с тога је речено Аврааму: »У теби ће се благословити сви незнабожци.«³⁷⁾

»Биће коријен Јесејев и који устане, да влада над незнабожцима, у Онога ће се уздати незнабожци.«³⁸⁾

Рим. 15, 12.

»Хвалите Бога сви незнабожци и славите Га сви народи.«³⁹⁾

Рим. 15, 9—11.

Бог је подигао Фараона, да последије покаже силу Своју и гњев Своју на њему; тако исто пустио је Бог виши дио Јевреја, да чине, што хоће, да последије на њима покаже силу и гњев Свој И једно и друго још пустио је Бог, да покаже вишу милост Своју вијерним Јудејима и вијерним незнабожцима и да ова милост буде очигледна свакоме.

На ово се односе Мојсијеве ријечи: »Кога ћу помиловати, помиловаћу, и и на кога ћу се смиловати, смиловаћу се.«⁴⁰⁾

»За то те подигох, да на теби покажем силу Своју и да се разгласи име Моје по свој земљи.«

Рим. 9, 15—17.

Благо човјеку, коме Бог прима правду без дјела, као што ју је примио незнабожцима.

О овом је пророковато овако:

»Благо човјеку, коме Господ не прима гријеха.«

»Благо онима, којима се опростише безакоња и којима се гријеси прикрише.«⁴¹⁾

Рим. 4, 7, 8.

Закључци свештенства протопресвитерата мостарског.

Записник, састављен дана 20. септ. 1906. у сједници свештенства протопресвитерата мостарског у Мостару у протопресв. звању. Присутни свештеници: Патр. Поповић, Михаило Самарџић, Нилола Којо, Стев. Шиниковић, Ђорђе Поповић, Јован Муцовић. Отсутни свештеници: Марко Поповић, Влад. Гвозденовић; свештеник Гвозденовић у присуству управитеља протопр. оцуномоћио је свештеника Николу Која, да га заступа.

Послије молитве сједницу је, отворио по уобичајеном реду управ. протопр. Јов. Муцовић.

³⁶⁾ Пс. 118, 22, 23.

³⁷⁾ I. Мојс. 18, 18.

³⁸⁾ Ис. 11, 1.

³⁹⁾ Пс. 117, 1.

⁴⁰⁾ II. Мојс. 33, 19.

⁴¹⁾ Пс. 32, 1, 2.

Управитељ протопресв. чита дневни ред, износи по реду тачку по тачку на претрес са предлогом.

1. *Питање о оснивању свештен. миров. фонда и о изворима за исти.*

Чита се закључак свештенства протопресв. бањалучког од 21. јула о. г. о оснивању заједничког свештен. миров. фонда за све четири епархије у Босни и Херцеговини и закључак свештенства протопресв. бос.-Костајничког од 17. авг. о. г. о истом фонду и о изворима за исти, те се послѣје подуже дебате о овом питању доноси слиједећа резолуција (долази у сједницу Теодор Говедарица, редовни члан Еп. Цркв. Суда):

»Свештенство протопресв. мостарског у својој сједници од 20. септ. 1906 узимајући у претрес сједнички закључак свештенства протопресв. бањалучког од 21. јула о. г. о оснивању једнога за све 4 епархије у Босни и Херцеговини заједничкога свештен. миров. фонда са средишњом управом у Сарајеву, те и сједнички закључак свештенства протопресв. терата бос.-костајничког о истом фонду и о изворима за исти доноси овај закључак:

1. Са задовољством прочитавши дописе поменутих протопресв. терата и поздрављајући њихову замисао о остварењу поменутога фонда придружује им се.

2. Прије заједничког рада на остварењу те замисли и донашању нацрта за уредбу поменутога фонда сматра за дужност, да се претходно споразумије са свештенством наше епархије, те, слично свештенству бос.-костајничког протопресв. терата, закључује, да протопр. звање мостарско што прије замоли све протопресв. терате наше епархије, да се у својим сједницама, ако то већ нијесу учинили, изјасне о закључку свештенства протопр. бањалучког (в »Источник« од 31. јула о. г. бр. 11. стр. 280.), односно о питању поменутога фонда и о изворима за исти, најдаље до краја октобра о. г. и да изаберу из своје средине по једнога изасланика, који би са сједничким закључком и евентуалним упуштвима свештенства дотичнога протопресв. терата и о његову трошку дошао у Мостар на састанак, који се има одржати у половини новембра о. г., и то на молбу протопресв. терата мостарског.

3. За изасланика на епархијску конференцију би једногласно изабран Јован Муцковић, упр. протопр., и ставља му се у дужност, да у овој ствари води сву потребну преписку са осталим протопресв. тератима и епархијама.

4. На овој епархијској конференцији изасланик Јован Муцковић има да предложи осталим изасланицима да претресу закључке свију протопресв. терата, које су са собом донијели, и да створе опћи закључак, те да исти закључак саопће изабраним изасланицима осталих епархија са предлогом, да дан сазива сједнице епар. изасланика у Сарајеву одреде изасланици дабро-босанске епархије, да се овај закључак саопћи поменутих изасланицима и објави у »Источнику«; даље, има да предложи, да на истој конференцији изасланици протопресв. терата изаберу из своје средине 4 изасланика, који ће са тим опћим закључком и евентуалним упуштвима отићи у Сарајево на опћи састанак изасланика из све 4 епархије, гдје ће се претрести закључци епархијских конференција, израдити нацрт уредбе, претрести правила свешт. удружења и одредити даљи поступак

5. Мишљење је свештенства овога протопресв. о изворима за фонд ово:

а) Да се тражи од вел. упр. и просв. савјета у Сарајеву, да према својим средствима у исти фонд улаже годишње извјесну суму;

б) Да се преко епар. упр и просвј. савјета тражи, да се свака парохија обавезе, да даје у исти фонд годишње по 60 К.;

в) Да сваки свештеник мјесечно улаже по 3 К.;

г) Да се тражи из епархијских благајница, да се у исти фонд улаже по-ловица од парохијске награде, односно парохове плате, кад је парохија упражњена и кад је администрира сусједни парох;

д) Да се сваке године редовно о храм. славама, односно у који други велики празник, носи пјат по свима црквама;

е) Добров. приноси, легати и дарови«.

Све свештенство осим Теодора Говедарице усваја ову резолуцију; исти се не слаже са мишљењем о изворима, те износи у погледу извора за поменути фонд свој засебни предлог, са којим се слаже и свештеник Ђорђе Поповић, а тај предлог гласи: »Да се оснује миров фонд за свештенство епархија у Босни и Херцеговини. Основна главница мир. фонда састоји се из приноса за 10 година, који ће давати годишње вел. епар и просв. савјет у Сарајеву, односно епар. упр. и просв. савјет у Босни и Херцеговини у своти, коју зем. влада горњима изручује под именом личних субвенција свештенству у Босни и Херцеговини; даље из приноса, који ће свака парохија преко свога цркв.-школ. одбора из свог годишњег буџета годишње редовно улагати у овај фонд по К 72, као што данас свештенство улаже у свешт.-удов. мир фонд за мировине својих фамилија. Пошто је свештенство са овим годишњим приносом оптерећено, то парохије за то улажу годишње у горњи фонд по К 72.

Овај мировински фонд и свешт.-удов фонд нека се споји у један миров фонд за свештенство у Босни и Херцеговини односно њихове фамилије, те правила овог миров. фонда нека се саставе по смислу правила свешт.-удов миров. фонда.

2. *Питање о епитрахилским таксама.*

Јован Муцковић, као члан епар. савјета, прије ријешавања овога питања саопштава слиједеће: Свештенство наше епархије, заступљено у члановима епар. Цркв. Суда и епар. упр. и просвј. савјета, у својој преставци, изнесеној на пленарној сједници од 15. дец. 1905., у I-ој тачци захтијевајући, да му се дозначи стална плата од 1800 К и петогодишњи доплатци од 200 К до 40. године свешт. службе, пристало је, *да се таксе сведу на најмању мјеру*, пошто се горњем захтјеву удовољи. Чланови епар. Цркв. Суда и епар. упр. и просвј. савјета у својој резолуцији у начелу су усвојили овај предлог, али немајући срестава за покриће издатака закључено је да председник, потпредседник и чланови вел. упр. и просвј. савјета у Сарајеву пораде код истог, да за покриће дефицита даје сваке године потребну суму новаца. Ако то не буде могао учинити вел. упр. и просвј. савјет, да исти поради, да нам се из државних срестава даје сваке године потребита свота за покриће дефицита. Извјештај о овом има се поднијети на првој пленарној сједници. Дотле пак, т. ј. до прве сједнице, свештенство се задовољава наградом од 100 К на мјесец, катихизације остају недирнуте, субвенције се укидају, епитрахилски приходи се одређују онако, како је свештенство предложило т. ј. епитрахилске су таксе онаке, какве сад постоје и какве морају бити недирнуте до прве пленарне сједнице.

Свештенство овај извјештај узима на знање и изјављује, да је задовољно са резолуцијама: свештеничком и пленарном односно сталних плаћа свештеничких;

провизориум узима такође на знање и ставља у дужност члановима Цркв. Суда и епар. савјета, изабраном за срез мостарски, да се заузму најживље на првој заједничкој сједници за остварење резолуције у погледу свештеничке дотације од 15. и 16. дец. 1905. године.

3. *Пишање о оним, који се не покорвају цркв. властима и који имају незаконите жене.* Ријешење: Затражити упуства од епар. Цркв. Суда.

4. *Пишање о оним, који не приступају св. тајнама: св. исповиједи и св. причести.* Ријешење као под тачком 3.

5. *Пишање о писаћем паушалу протопресв. и парох. звања.*

Свештеник Ј. Муцковић извјештава, да је ово питање претресано у ужем епар. упр. и просвј. савјету и да је ријешено, да се изнесе на ријешење пред шири савјет. Ријешење: Узети извјештај свешт. Муцковића на знање и наложити изасланицима протопресв. мостарског, да пораде, да се овој потреби удовољи.

6. *Пишање о парохијском дому.*

Свешт. Ј. Муцковић извјештава, да је свештенство у својој преставци, пре- даној 15. дец. 1905. у пленарној сједници, изнијело свој предлог, да сваки свештеник има стан односно станарину, без обзира да ли има свој стан и да ли има више свештеника у једној општини односно парохији, а гдје нема стана да се одреди станарина на пленарној сједници. Пленарна је сједница од 15. и 16. децембра 1905. у начелу усвојила, да треба давати станарину оном свештенику, који нема парохијског стана.

Ријешење: Узети на знање овај извјештај и замолити, како епар. Цркв. Суд, тако и управни и просвјетни савјет, да сходно расположе да ступи одмах ово у живот, пошто је неодложно.

7. *Пишање о половици карте свешт. на жељезн. возњи.*

Свешт. Муцковић извјештава, да је Високопреосвештени казао, да су у овој ствари предузете нужне мјере у епар. Цркв. Суду.

Ријешење: Узети на знање и поново замолити Цркв. Суд за ову ствар.

8. *Пишање о награди свештеника за предавање науке вјере у народним осн. школама.*

Свештеник Ђорђе Поповић предлаже, да није право, да свештеник бесплатно катихизира у нар. осн. школама, пошто је држава одредила и вјероучитељима других вјера награду за катихизацију, а у таким школама плаћени су и православни вјероучитељи, те се не сматра обавезним катихизирати бесплатно на нар. осн. школама, те ово саопћити епар. Цркв. Суду и замолити исти, да настоји, да се ово поправи.

9. *Пишање о једнообразном богослужењу и вршењу обреда.*

Ријешење: Придржавати се књига и црквеног устава, а гдје овог нема Николајевића типика; гдје је што нејасно, питати Цркв. Суд.

10. *Пишање о вођењу парохијских књига.*

Ријешење: Обратити велику пажњу на вођење матица; завести парохијски летопис и књигу оглашења.

11. *Избор општег исповједника за свештенство мостарског протопресвештерата:*

Једногласно би предложен и изабран Михаило Самарцић, парох дувањски, те се исти путем епар. Цркв. Суда предлаже Његовом Високопреосвештенству на потврду.

У Мостару, 20. септембра 1906.

Слиједе потписи.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Књижевне оцјене и принази.

Историја српске књижевности, саставио Јован Грчић. Друго поправљено издање са сто и четири слике. У Н. Саду издање срп. књижаре и штампарије Браће М. Поповића, вел. 8° × 368. Цијена 4 круне.

Пред нама је књига, које натпис истакосмо горе. Књига ова доживјела је ево у врло кратком размаку два издања. Кад бисмо по овој појави закључивали о квалитету ове књиге, могао би испасти повољан суд. Но на жалост није тако, као што ће се чути из даљег тока ове оцјене.

Књижевност једнога народа, усмена и писмена скупа, приказује нам душевни развој тога народа. У њој се огледа, сад мање, сад више, као у огледалу психа тога народа, мишљење, расуђивање, идеје покретнице, аспирације, наде, јади и боли, једном ријечи ту се слика народни карактер. У литератури налазимо, ако је ова довољно развијена, најбољи путоказ и мјерило за проучавање народнога генија, у њој је грађа за психологију народâ и друштава. Али само она књижевност пружа нам ту грађу, ако је поникла из народне душе, иначе је туђица, која ће прије или послѣ морати угинути. У овакој ћеш књижевности заман тражити трагове народне душе. Ако их нађеш ма и у најмањој мјери, неприродни су, закржљали, те ћеш их једва препознати као биљку из тропских крајева, кад је пресадиш у хладније крајеве.

Проучавање народне психе је од веома велике потребе, ако си рад, да тај народ напредује у култури и у срећи. Ово је потребно и за културнога историка, и за законодавца и за управу; у опће за све оне, који, било како му драго, управљају народном судбином. Ко хоће да узгаја генерацију, мора схватити душевне способности. Овим веома тепким и замршеним проблемима дивили су се људи свију вијекова и времена — Народ је сума појединаца са исто толико разноликих, колико истовјетних карактерних црта. За то се и говори, да сваки човјек има карактер свој, којим се разликује од осталих. Као што је карактер појединца подвргнут модификацији; тако је исто и с појединим народима. То све зависи од времена, када живимо, од узгоја, који добијемо, од друштва, у којем се налазимо. Као што ово видимо код појединца, тако ће вјешто око све то наћи *mutatis mutandis* код народа. Вријеме је необично моћно, и утиче на народ, на човјечанство, необично јако. Колика ли је разлика између данашњег времена и прије 3—4 хиљаде година! Зафиримо у ондашње књиге, а зафиримо у данашње, каква огромна разлика! А како ли ће послѣ нас бити након више хиљада година! Као што се појединци друже, један од другог много чега прима, добро и зло, тако се друже и поједини народи. Народи се мијешају, културнији утичу на некултурније у сваком погледу: на ношњу, обичаје, мишљење, рад и т. д. Тако се врши и процес асимилације појединих народа а не бруталном силом. Нађу ли се пак народи, по карактеру врло различни, под истим или сличним утицајем, то ће примити одатле нешто, у чему ће се један другом приближавати. Одатле потиче сличност у мелодијама Срба, Руса и Румуна и то пуна сјете и можда чак и ресигнације. Како ли одјекују руске стене тужно и жалосно, када младо чобанче својим сребрним гласом стане извијати *думку!* А зар је веселија румунска дојна, а да и не говоримо о нашим српским напјевима?! Турски и татарски јарам а и њихов живот оставише то у наслество потоњим генерацијама. — Оваки и слични утицаји одрже се више стољећа у души народној и јављају се код појединаца

према личној диспозицији сад јаче сад слабије. Отуда разна времена, разни правци који се један од другог у многим чему разликују. Идеје појединих периода сачуване су у списима појединаца, али фрагментарно, без континуитета. Да се успостави континуитет идеја једнога раздобља, задаћа је литерарнога историка, било једнога или више њих, као што геолога, да нам предочи континуитет истовјетних камених појасева.

Задаћа је, како се види, литерарнога историка врло тешка, треба да умије заронити у дубину душе, па да може испитавши све нијансе душевна живота, тачно да нам предочи и опише продукте душевне. Није довољно само прочитати продукте, него их проучити треба, да може казати, зашто је ово дјело добро а оно рђаво. Да један човјек неће моћи овом захтјеву потпуно одговорити, није потребно ни спомињати, ако је књижевност иоле развијена. У томе случају потребне су монографије. Ако их има, онда је олакшан посао писцу литерарне историје. Ту се сад изискује од историка вјештина избора, критичко мјерило, те да резултате строге критике ублажује, а поштри и одузме од критике оне, што све хвали. Све то треба да кроз призму његова ја прође, да буде мјерило једнако за све, »Ни по бабу ни по стричевима«. Критика може кад и кад да буде и строга, а и да похвали писца, ако се хоће постићи, да се мане писац које оманке, или да га осоколимо. И једно и друго не спада у дужност литерарне историје.

Даље је од велике важности, да се што тачније означе раздобља, те да се оцрта тај одјељак литературе културно-историјски. Не треба се упуштати у детаљно излагање онога, што стоји или у врло слабој или можда у никаквој сези с литерарним продуктима. Треба упознати важније вањске и нутарње моменте, вањске ради нутарњих промјена а оба ради тачнога просуђивања умотворина.

Наш српски народ, од када је населио ове крајеве, нашао је домовину управо ондје, гдје су се дотичале двије културне струје: западно-римска и византијска или источно-римска. Један дио, и то југо-источни, приста уз византијску културу, а други, на сјеверо-западу, потпаде под културни утицај Италије. Византија и Италија, два свијета, двије опречне културе, два дивергентна правца. Ови се правци нигдје тако не укрштаваху као у Херцег-Босни. Југо-источно се развија литература у духу византијске а сјеверо-западно у духу, који је у Италији владао. Овдје се приближује више народном духу, него ондје, кад узмемо особито језик у обзир.

Ки хоће да пише литерарну историју, треба да је тачно упућен у литерарне, политичке и социјалне прилике ових двају центара, одакле се ширила култура у наш народ. Иначе неће се моћи тачно одредити важност појединих продуката. Треба проучити обрасце и идеје па да се схвати и достојно оцијени према обрасцу начињено дјело, и да се оригиналност може истаћи.

Осим тога су владале разне прилике у појединим крајевима, као у Босни, Славонији, Хрвацкој а друге опет, код нашега народа у турској царевини. Један се дио опет сели из своје крвљу орошене домовине и тражи склоништа под хришћанским владаром. У нову постојбину доноси средњевјековне назове и навике, и овдје налази сасвим нов дух. Сучељавају се два правца, који у себи имају мало што заједничко. Литерарни историк има да констатује, да, да помно проучи судар византијско-словенске са западном, а особито с културом германске реформације. Реформацијом губи римска црква врло много. Да се овај губитак надокнади,

пошто су сви покушаји остали без успјеха, да се протестанти придобију, обратише се према истоку, да освојењем Истока надокнаде штету. И владе римокатоличких држава ишле су римској курији на руку. Тако је било расположење у земљи, камо су дошли Срби, да спасу голи живот. Шта је ту било, како се развијао тај конфликт између Срба, који су били одани вјери својих отаца и срцем и душом и због те велике оданости је назвао најмилијим именом — српска вјера — а с друге стране између репрезентаната римске вјере, јест коли занимива, толи и потребна задаћа, коју треба расвијетлити у интересу тачнога појимања неких догађаја, који су се збили у развоју литературе. Тако ћемо тек разумјети и боље схватити читав »славено сербски« период, тако ћемо разумјети ону огорчену кампању против Вука и његових новотарија, за кога су знали, да је с Копитаром врло добро, и да му је овај учитељ. Кад ово знамо, бићемо праведнији и према Вуку и његовим непријатељима, који су bona fide забасали.

До Вука и Гаја гајена је провинцијална литература. Књижевници из разних крајева тек да су се неколико их по имену познавали. Нема јединства у језику, писму, ортографији ни у покретним идејама. У свему овом требало је да рече XIX. в. своју. XIX. вијек, вијек романтике, донесе са собом нове идеје са принципом народности. Одушевљење расте за све оно, што се односи на народ, марљиво се скупљају народне умотворине. Најизразитији представник овога правца бјеше Вук, отац новије српске литературе. Вук се посвети овој струји и стаде с њом неустрашиво ступати напријед. Врло је појмљиво из горе наведених разлога, да је морало доћи до несмишљене борбе између овога чисто народнога правца и између старијега руско-словенскога. — Саобраћајна се средства усавршила, те се модерне философске, политичке и социјалне идеје могоше врло брзо ширити на све стране. Сво укрштање разних струја отешчава врло јако задаћу литерарнога историка, задаћу, да с мало бираних ријечи окарактерише поједине писце, као носиоце појединих идеја.

Захтјеви су врло тешки и различни осим методичних, према разлици појединих раздобља у литератури.

Како је писац ове Историје извршио задаћу? Је ли му рад поле одговорио задаћи? Не!

Почнимо са старом црквеном књижевношћу! Овај нас дио не може задовољити, јер је колико површан и сумаран, толико и нетачан. У циглих 17 редака хтио нам је писац окарактерисати стари словенски књижевни језик и редакције. Ту се нема нити може много чему научити, ни редакцијама, које у осталом нијесу потпуно ни набројане, треба споменути и заметке чешће редакције (кијевски листови и прашки фрагменти) а још мање »особитом јужно-словенском« дијалекту.

Код многих, у словенску филологију мање упућених, може се чути крив појам о одношају онога дијалекта, или ако хоћете језика, према осталим словенским језицима, као да им је он отац био. И овом питању требало је поклонити мало више пажње! Но куд и камо важније је питање о словенском двоструком писму: о глагољници и ћирилицы. Које је старије, а које млађе? Које је св. Ђирило изумио а која заслуга иде еп. Климентија Величкога. Шта је подлога и једнога и другога писма. Какве све облике има глагољица од почетка па даље. Гдје се све пирила и јесу ли се њом и Срби служили, те да ли има који споменик глагољски чисто српске редакције? Све су то врло важна питања, а да може литерарни историк да их ћутке мимоиђе.

Затим се прелази на набрајање старих споменика. Требало је да буде што прегледније, поредати споменике по писму, као што се обичава.

Историјат појединих споменика није потпун а гдје гдје и нетачан. Тако код Асем. споменика вели се, да је Асемана послао папа Климентије XII, а управо је XIII. Споменик није писан у Бугарској, осим ако г. писац трпа и Македонију у Бугарску. То нам засвједочава Синаксар, у коме су набројани Македонци сведи као н. пр. Нестор, Димитрије и Теодор, Солуњани; еп. Климентије из Велице, Јевсевије Струмички и др. Споминјући издање Рачкога, требало је споменути одличну расправу Јагићеву, као увод у ово издање. Рачки је издао ћирилицом а прије њега Чричић латиницом.

Ниједан од старих словенских споменика није датиран па ни Зографско Јеванђеље. Само је датиран натпис на надгробној плочи оца цара Самуила од г. 993. Овај је споменик нађен код Преспе језера а не Припе. Можда је ово штампарска погрешка.

За *codex marianus* требало је рећи, да га је писао Србин или Хрват јер се налази у тексту Србизми. Непотпуни су историјати и кодекса Ключева и Супрасаљскога. Овим су се кодексом бавили Сразњевски (Древние славян. памятники юсоваго письма 1868.), проф. Јагић (Допуне и поправци у V. Bd. Archiv), и Шчепкин (О языкѣ Савиной книги 1900).

Чудновато, да г. писац убраја у старе словенске споменике Путнанско јеванђеље, које је настало тек у XIII. в. Ово је пак један од млађих споменика јужноруских. Издавач се зове Емил Каљужњацки а не Каљужнацки.

(Наставиће се)

Кратак преглед црквено-школског и про- свјетног живота.

У овоземној цркви.

Велики црквени суд сазван је у своју III. редовну сједницу за 21. а велики управ.-просвј. савјеш за 23. окт. Извјештај о раду тих сједница донијећемо у идућем броју.

Освећење цркве у Густовари. На Покров Богородице освећена је ново-подигнута црква у Густовари, протопрезвитерату и котару варцар-вакуфском. Освећење свршио је високопреосвештени господин *Николај Мандић*, АЕ и Митрополит добро-босански уз саслужбу гг. протопрезвитера: Јов. Пећанца, Николе Рожића и Димитрија Јанковића, к. савјетника, те свештеника Стојана Тркуљића пароха језерског и митроп. ђакона: Д. Лапчевића. На архијерејској литургији рукоположен је свршени богослов: Васо Косорић за ђакона. На свршетку службе Божије високопреосвештени г. АЕ и Митрополит поздравио је, благословио и поучио присутни народ, који је с пажњом саслушао очинску бесједу свог љубљеног архипастира.

Нова је црква врло укусно и солидно грађена. Дугачка је двадесет а широка 9 метара. Сва је од тесаног камена, а најљепши јој је украс звоник, који је црвеним бакром покривен. Са врха звоника далеко се сјаји у ватри позлаћени крст. Сав рад и материјал стаје до 20.000 круна, од које је своте висока

земаљска влада даровала 400 круна, народ из Босне и Херцеговине до 2000 круна, а све остало приложили су честити парохијани густоварски и Срби из котара варцарског. Што је ова црква подигнута, неспорна је заслуга пароха протојереја Симеуна Чулића, коме је у овом црквено-народном подuzeћу благор. г. Ернест Бардаш, котарски предстојник варцарски својеки на руку ишао.

Колико је народу задужбина ова за срце прирасла, види се и отуд, што је на освећење дошло до 3000 душа већином из варцарског, јајачког и кључког котара, који и при освећењу приложише до 2000 К. Нека Господ ради молитава светих Апостола, којима је овај храм посвећен, благослови дјело побожних трудбеника и приложника, да оно послужи на спас душа, а на част имена српског.

Извјештај о сједници епарх. цркв. суда, држаној у Сарајеву 30. августа 1906. Предсједавао је високопреосв. г. АЕ и Митрополит *Николај*. Ријешени су записнички бројеви: 463—570, свега дакле 113 предмета Међу њима: Одређен је поч. члан овога суда Д. Б. да при избору пароха у О. заступа ову власт. — Расписаће се поново стјечај на парохију у В. — Служи на знање да је монах др. Симеун Поповић за ђакона и презвитера рукоположен. Исти је причишљен братству мра Папраће. — Умољена зем. влада, да укине неоправдану наредбу једног управитеља испоставе, који захтијева да народ плати увозину на пиће, које при црквеним свечаностима и при даћама у торбама својим на своју употребу понесе. — Наређено свештенику М. Б., да најмање десет пута у години дана посјети парохијане у Уништима и посвршава нужне обреде. — Свештеник С. Б. брисан из списка чланова свешт.-удов.-сироч. фонда, јер је удов а нема малољетне дјеце. — Потврђен је изабрани парох у Которцу: Петар Станић. — Расписаће се натјечај на парохију добрињску. — Пријава Ј. С. перовође у Варешу против предсједника там. ц. општине Јове Симића због наводног самовољног управљања уступљена на надлежно ријешење епарх. управ.-просв. савјету. — Одбијена је молба ц. општине у Варешу, да јој се за администратора парохије постави А. Ч., који је клирик бањалучке епархије. — Предавање вјеронауке на ком. основ. школи у Кравици повјерено је пароху дрињачком. — Одговориће се ц. оп. у Високом, да се парохија добрињска са височком не може спојити. — Свима свештеницима-вјероучитељима, који до школе, у којој настављају, више од 6 километара хода имају, одређене су сходне попутнине између 60 и 100 К. — Сврш. богослов В. К. биће постављен за администратора у С. — Свештеник Ј. В. због болести привремено умировљен. — Умољен ц. суд у Д. Т. да позове на одговор пароха маглајског В. П. због наводног упадања у парохију Ж. ове епархије. — Служи на повољно знање отпис земаљ. владе, да су све полит. области упућене (на оvd. молбу) да нужне мјере за сузбијање богохулства преузму. — Објављене су неке пресуде високодост. великог ц. суда и т. д.

Ја.

Црква у краљевини Грчкој.

Сједнице св. Синода. 1. септ. т. г. одпочете су у Атини синодалне сједнице. Њима је предејдавао атински Митрополит впреосвећ. г. Теокрит. Синод је издао неколико окружних посланица. Тако у једној посланици обраћа Синод већу пажњу свећенства и народа на тајну исповиједи. Синоду је наиме до знања стављено, да се у неким мјестима и градовима не обраћа никаква пажња тој светој тајни, него вијерни захтијевају, да им свећеници читају само разрјешавајућу молитву,

како би одмах тајни св. причешћа приступити могли. Такав обичај противи се учењу св православне цркве односно саме тајне покајања, ушљед чега Синод позива епархијалне епископе, да они у својим окружницама протумаче народу дух и смисао тајне покајања, а уједно и подручно свећенство своје позову да и они чешће у лако разумљивим проповиједима изложе простоме народу смисао и значај саме тајне покајања. Друга окружна синодална посланица такође је упућена на епархијалне епископе, а наперена је против ружног обичаја свјетовњака и црквених татора (епитропа), који сваки час улазе у олтар и излазе из њега за вријеме свршавања божанствене литургије. Пошто је такав обичај противан црквеним канонима (69 прав. VI. васељ. сабора) и уопће ствара немир и буни свећенство у богослужењу, Синод га забрањује и чини одговорним епархијалне свећенике, ако се тај ружан обичај и даље буде практиковао. *Овака би наредба и нама добро дошла.*

Црква на Истоку.

Богословија на Халки. Август мј. т. г. отворен је на богословској школи у Халки поново први разред, који је прошле године ушљед слабих материјалних средстава укинут. Како је ректор ове школе ставропољски митрополит Апостол Христодул на овој части захвалио, те отишао за митрополита Веле и Конице, то је за новог ректора именован бивши меленишки митрополит Иринеј, кандидат кијевске духовне академије. По свршетку својих наука у Кијеву, био је данашњи нови схоларх богословије неколико година професором на богословској школи у Халки, а потом је именован и постављен за митрополита меленишког. Хвале га као врло образованог и енергичног јерарха.

Халкидонски митрополит Герман поклатио је око 190.000 круна својој епархији у сврху, да се од тога новца начини нов митрополијски дворца, који ће бити стан свагдашњег халкидонског митрополита, а уједно ће у том здању бити смјештене и све епархијалне власти. Док је он жив имаће у тој новој митрополији бесплатан стан, а у будуће ће сваки митрополит бити дужан за стан да плати 80 лира (око 900 круна). Тај новац има се употријебити као стипендија за издржавање једнога питомца халкидонске епархије у богословској школи у Халки.

Црква на далеком Истоку.

Прва православна црква у Урумчи. Град Урумчи, у Шин-Чијан провинцији, у западној Кини, добиће наскоро нов молитвени дом — руску православну цркву. И ако ова црква још није сасвим довршена, надати се, да ће се дарежљивошћу побожнога рускога народа и та ствар ускоро крају привести. Овај православни храм на далеком истоку отпочео се градити год. 1904. издашним прилозима руских богаташа и свећенства. Храм овај биће молитвено мјесто за руску колонију у том граду, која се састоји из неколико руских трговаца, чиновништва и 35 козака, који служе код консулата.

Црква у Далмацији.

Нова катедра у богословском заводу. Како »Гласник православне далматинске цркве« у своме 9. бр. од ове године јавља, настојањем Његовог Преосвећенства госп. епископа дра Никодима Милаша установљена је од почетка школске

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

1906./07. нова катедра у богословском заводу у Задру и то за библијску науку, те је предавање старозавјетне исагогике и егзегетике проширено, а уведено још и предавање библијске историје, археологије и јеврејског језика. За предавача ових наука именован је одобрењем министарским др. *Јосиф Калич*, који је прије двије године довршио богословске науке на черновичком богословском факултету, на коме је и за доктора богословља промовисан.

Дотација православног свећенства. Финансијски одбор царевинског вијећа установио је за српско-православно свећенство у Далмацији ову конгруу: Плате су свећеницима (осим епитрахилских и других споредних прихода) оваке: за пароха у Задру 2000 круна, за парохе у мјестима преко три хиљаде душа 1800 круна, а за сва остала мјеста 1600 круна. За свећеничке помоћнике: у Задру 1100 круна а за друга мјеста 1000 круна годишње. Парохијски свећеници добивају послије првих 5 година службе повишицу од 100 круна годишње, послије других 5 година опет нову повишицу од 100 круна годишње, затијем послије сваких десет година до четрдесете године укључиво по 200 круна повишице. Свећеници, који постану физично немоћни да врше активну службу, добивају пензију, и то: ако нијесу навршили 10 година службе 1000 круна годишње, до 20 година 1200, до 30 година 1400 и до 40 година службе 2000 круна. Ова посљедња пензија на приједлог консисторије биће повишена на 2200 круна, евентуално на 2400 круна. Исто тако и свећенички помоћници имају право на пензију према годинама службе од 800 до 1000 круна годишње.

Овај закон још ове јесени биће претресен у царевинском вијећу. те ће након тога одмах бити уређено и питање о пензијама свећеничких удовица и сирочади. и то тако да ће удовица сталног пароха примати половину односно трећину оне своте, што јој је муж добивао као парох, а сирочад опет саразмјерно броју њиховом односно економском стању породице. Дотација свећеничка и пензије удовица свећеничких и њихових сирочади, подмириваће се из државних средстава. —

Званични огласи.

Епархијски Црквени Суд у Мостару.

Број 784. из 1906.

1—3

Стјечај.

Ради сталног попуњења упражњеног парохијског мјеста у Закаљу у протопрезвитерату чајничком, расписује се овим стјечај с пријавним роком до 15./28. новембра 1906.

Молбе ваља поднијети овом епархијском Црквеном Суду и уједно им приложити свједоцбе о свима, како богословским, тако и прије богословије свршеним наукама.

Парохија закаљска броји 262 дома са 1625 душа и нема парохијског стана. Црква је парохијална у Чајничу, коју је парох закаљски дужан са паросима чајничким и заборачким чредно служити.

Из сједнице епархијског Црквеног Суда држане у Мостару 6./19. септембра 1906.

АЕ и Митрополит захумско-херцеговачки:
Петар.

Епархијски Црквени Суд у Мостару.

Број 785. из 1906.

1—3

С т ј е ч а ј.

Ради сталног попуњења упражњеног парохијског мјеста у Благају у протопрезвитерату мостарском, расписује се овим стечај с пријавним роком до 15./28. новембра 1906.

Молбе ваља поднијети овом епархијском Црквеном Суду и уједно им приложити свједоцбе о свима, како богословским тако и прије богословије свршеним наукама.

Парохија благајска броји 206 домова са 1558 душа и нема парохијског стана.

Из сједнице епархијског Црквеног Суда, држане у Мостару 6./19. септембра 1906.

АЕ и Митрополит захумско-херцеговачки:
Петар.

Епархијски црквени суд у Бањалуци.

Број 665./563 ex 1906.

2—2

С т ј е ч а ј.

Ради сталног попуњења мјеста окружног протопресвитера у Бањалуци и Приједору с положајем у смислу автономне уредбе и с платом установљеном по за то вадлежном автономном фактору расписује се овим у смислу § 157. автономне уредбе стјечај.

Молбенице, којима ваља приклопити свједоцбе о свима, како богословским, тако и прије богословије свршеним наукама, треба до 18./31. октобра 1906. поднијети епархијском црквеном суду.

Кандидати могу компетовати уједно на оба мјеста.

Из сједнице епарх. црквеног суда држане у Бањалуци 24. авг. (6. септ.) 1906.

Предсједништво.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

Епархијски црквени суд у Бањалуци.

Број 836/552 ex 1906.

2—2

Стјечај.

Ради сталног попуњења упражњеног парохијског мјеста у Хадровцима, у протопресвитерату старо-мајданском, расписује се овим стјечај с пријавним роком до 18./31. октобра 1906.

Молбе ваља поднијети овом епархијском црквеном суду и уједно им приложити свјedoцбе о свима, како богословским, тако и прије богословије свршеним наукама.

Парохија Хадровци броји 325 домова са 2550 душа и нема парохијског стана.

Из сједнице епарх. цркв. суда држане у Бањалуци 24. августа (6. септембра) 1906.

Предсједништво.

Епархијски црквени суд у Бањалуци.

Број 881/627 ex 1906.

2—2

Стјечај.

Овим се расписује стјечај ради сталног попуњења упражњеног парохијског мјеста у Бос. Кобашу у протопресвитерату прњаворском с пријавним роком до 18./31. октобра 1906.

Молбе ваља поднијети овом епархијском црквеном суду и уједно им приложити свјedoцбе о свима, како богословским, тако и прије богословије свршеним наукама.

Бос. Кобашка парохија броји 115 домова са 750 душа, има парохијски стан, осим тога дотични парох добиваће одређену награду у име катихизације и из епархијских средстава уживаће годишњу субвенцију од 400 круна.

Из сједнице епарх. црквеног суда држане у Бањалуци 24. августа (6. септ.) 1906.

Предсједништво.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

Епархијски црквени суд у Бањалуци.

Број 819/680 ex 1906.

2—3

Е д и к т.

Позива се овијем Перо Срдић из Блашка сада непознатог боравишта против кога је супруга му Ђуја Срдић рођ. Јолцић из Блашка поднијела код овог духовног суда бракоразводну тужбу, да у року од три мјесеца рачунајући од првог уврштења овога едикта у овом листу, овом духовном суду своје садање боравиште пријави, да би се тако споменута тужба с њим у претрес узети могла, јер ће му се иначе по безуспјешном истечењу споменутога рока поставити уреда ради заступник, који ће имати њега у приметном брачном спору правоваљано заступати.

Из сједнице епарх. црквеног суда, држане у Бањалуци 24. августа (6. септембра) 1906. *Предсједништво.*

Епархијски црквени суд у Сарајеву.

Број 968/I. 1906.

1—3

Е д и к т.

Ивка Станићка рођ. Мамића из Жепча која је свога супруга Алексу, дрводјелу из Бусоваче прије 10 година оставила и негдје у свијет отишла, позива се овијем на повратак своје мужу до 1. фебруара 1907. пошто ће се истом, ако се дотле Ивка лично или макар писмено не јави, дозволити, да ју у сврху развода брака због бјегства и прељубе утужи.

Црквени суд срп.-прав. митрополије дабро-босанске у Сарајеву 20. септембра 1906.

АЕ и Митрополит Дабро-босански
Николај с. р.

«Источник» излази у свескама досадашњег формата на 1½ табака сваког 15-ог и пошљедњег дана у мјесецу. Цијена је листу на цијелу годину 4 фор. или 8 круна, а на пола године 2 фор. или 4 круне; за стране земље на цијелу годину 5 фор. или 10 круна, а на пола године 2.50 фор. или 5 круна. Учитељима основних школа и ђацима даваће се лист у пола цијене. Претплата се шаље администрацији листа у Сарајево, а рукописи уредништву у Рељево код Сарајева. Рукописи се не враћају.

Прва српска штампарија Ристе Ј. Савића, Сарајево.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS